

STANOVSKI TEDNIK ZA SLOVENSKO DIJASTVO. — IZHAJA VSAK PETEK. — LETNA NAROČNINA: DIJAKŠKA 16 DIN, NEDIJAKŠKA 30 DIN, PODPORNNA VEČ KOT 30 DIN. POSAMEZNA ŠTEVILKA 75 PAR — UREDNIŠTVO IN UPRAVA V LJUBLJANI V STRELIŠKI ULICI 12/II. — ČEKOVNI RAČ. ŠT. 16.078.

LETO III.

LJUBLJANA, PETEK, 21. JULIJA 1939.

ŠTEV. 45.

Naša ljudska prosvetna organizacija

40 LET BOGATEGA KULTURNEGA DELA

Že nad štirideset let deluje med slovenskim narodom katoliška prosvetna organizacija. V življenje jo je poklicala potreba časa in pa mogočna beseda okrožnic Leona XIII. In danes skoraj ni župnije, kjer bi ne bilo pognalo drevo katoliške prosvete. Že pred svetovno vojno je v mnogih krajih zrasel iz narodovih sredstev prosvetni dom, kjer se je zlasti mladina vzgajala, vsestransko izobraževala in telesno krepila. Ti domovi so dokaz, kaj premore močna volja zavednega naroda.

Katoliško prosvetno gibanje je zajelo ves slovenski narod: tiste, ki smo prišli do svobode v Jugoslaviji, pa tudi tiste, ki so proti svoji volji ostali pod tujim jarmom. Tako se je razvilo močno slovensko katoliško gibanje, ki je tako po svoji številni organizaciji kakor po svoji pomembnosti odločilno vplivalo in še vedno vpliva na razvoj našega javnega življenja.

MOGOČEN NASIP PROTI LIBERALIZMU

Slovenska prosvetna organizacija ni verska organizacija. Vendar je organizacija, ki je vedno gradila na temeljih katoliških načel in se zanje borila. In ravno zato se moramo Slovenci tudi njej zahvaliti, da je versko življenje med nami tako živo. Liberalizem se je v minulem stoletju kot rak zajedal v naše narodno telo. Naš narod že davno ne bi bil tako katoliški, če bi ga vzgajala društva, ki so imela in še imajo za temelj liberalna načela.

Katoliška prosvetna društva so postavila mogočen nasip proti prodirajočemu verskemu liberalizmu, da ni okužil večine našega naroda.

Tudi danes še poskušajo med našim ljudstvom svojo srečo razna društva, ki temelje na svobodomiselstvu, če ne naravnost na brezverstvu. Med narod skušajo zanesti versko brezbriznost in sovražstvo proti Cerkvi.

TRDNJAVA PROTI BREZBOŽNEMU BOLJŠEVIZMU

Kakor so katoliška prosvetna društva pred vojno zaustavila prodiranje svobodomiselstva, tako so se v povojni dobi borila proti brezbožstvu, ki so z njim hotela razna socialistična in komunistična prosvetna društva prekvasiti predvsem naše delavske vrste. Prosvetna društva so na temelju papeških socialnih okrožnic delavskim vrstam pokazala, kje je prava rešitev delavskega vprašanja.

Prosvetna društva imajo veliko zaslugo, da brezbožni boljšešizem pri nas delavskih množic ni zajel.

ZDRAVA DRUŽINA — MOČAN NAROD

V začetku aprila je bilo v Washingtonu nacionalno zborovanje, ki naj bi se pečalo s krščanskim življenjem v družinah. Apostolski delegat msgr. Amleto Cicognani je imel zelo tehtno predavanje o krščanskem zakonu.

»Narod, je med drugim dejal govornik, je zdrav le, če je družina zdrava in narod je močan, če je družina zgrajena na nerazrušljivih temeljih. Kljub vsemu trudu katoličanov, kljub številni dobri literaturi o krščanskem zakonu in družini, si moramo vendar staviti resno vprašanje, ali pozna narod v resnici naravo in bistvo krščanskega zakona, kakršna sta v mislih Stvarnika? Ali je sploh možno na tem področju, kakor se danes tako često govori, hoditi popolnoma nova pota? Zakon in družina imata svoj izvor v Bogu samem; ona tvorita življenjsko podlago človeštvu, zato naj nihče ne poskusi rušiti tega, kar je ustvaril Bog«.

869.980 DOLARJEV ZA MISIJE!

Ameriški katoličani skrbijo tudi zelo vneto za misije. V preteklem letu so poslali sv. očetu 869.980 dolarjev v te namene; vsaj toliko pa so poslali kar direktno misijonarjem. Letos so nabrali 10% več kot lani, nekatere škofije, kakor Bufalo, pa so svoje nabirke letos povečale za 50%. Kako daleč smo za temi katoličani mi Slovenci!

NEW YORK PROTI KOMUNIZMU

Radi odločnega nastopa katoliških senatorjev je senat države New York, kakor poroča »Osservatore Romano« izglasoval z 27 : 21 glasovi zakon proti komunizmu. Ta določa, da člani komunistične stranke nimajo dostopa do državnih služb in pouka na javnih šolah.

Inozemski glas

o bližnjem kongresu v Ljubljani

Rimska revija »Lettres de Rome« objavlja v svoji julijski številki članek o kongresu Kristusa kralja v Ljubljani. Članek nam pove, da se bo na študijskem delu kongresa obravnaval drugi del znamenite okrožnice »Divini Redemptoris«, (obnova krščanskega življenja). Prvi del okrožnice, borbo proti komunizmu, je namreč obravnaval l. 1937. kongres Kristusa kralja v Poznanju.

13.000 TUJCEV

Po mnenju revije obeta biti kongres sijajen. Razen jugoslovanskih udeležencev, ki bodo seveda v večini, se bo udeležilo kongresa tudi okrog 13.000 tujcev. Ta uspeh je pripisati v velikem delu vnemi katoliške potovalne agencije I. K. H. A., ki ima svoj sedež v Lucernu, ki pa deluje tudi že v več drugih krajih. Trinajst tisoč tujcev, iz vseh narodnosti in iz vseh socialnih stopenj, pride, da pogumno izpovedo svojo vero v Kristusa kralja in svojo voljo, da bodo najprej prenovili sebe, nato pa po možnosti tudi svoje okolje: ali ni to dokaz neustrašene vere in neomajnega upanja v skorajšnje socialno kraljestvo Kristusa, kraljestvo krščanske ljubezni, ki se ne ozira na ostro začrtane meje držav, ampak družijo v edinstveni ljubezni vse one, ki ljubijo Kristusa?

ŠTUDIJ IN MANIFESTACIJE

Kongres bo imel dva dela: manifestacijski in študijski del. Bistveni del kongresa bodo študijski sestanki. In to bo tudi najtežja naloga pripravljalnega odbora, smotrno porazdeliti delo med trinajst tisoč ljudi. Več bo tudi takih sestankov, kjer si bodo razne narodnostne skupine izmenjavale svoje misli. Podobna prvega binokostnega praznika!

Obravnavala se bodo najprej sredstva in metode verske obnove, nato moralna obnova krščanske družbe, krščanska zavest v javnem življenju, moderni apostolat, predvsem laični, t. j. Katoliška akcija, itd.

ŠPANSKO ODPOSILANSTVO

Željno se pričakuje tudi številno odposilanstvo španskih katolčanov. Ti nam bodo izpričali, kako jih je misel na Kristusa Kralja in njegovo božjo navzočnost los Angeles, ki so ga porušili rdečobodrilna na bojnem polju, v strelnih jarkih, po ječah. Povedali nam bodo, kako je na tisoče duhovnikov umiralo z vzklikom na

ustih: »Živel Kristus Kralj!« Povedali nam bodo, kako bo Kristusu spomenik na hribu Cerro de Chi miličniki, katoliška Španija zopet upostavila. Ime Kristusa Kralja polagoma zopet napolnjuje zemljo. Zmagovita moč njegovega kraljestva je v naši nemirni dobi najboljše znamenje za skorajšnje slavno dobo miru in pravice v Ljubezni.

Pregled rdečih zločinov v Španiji

»Revue internationale des sociétés secrètes« je izdala pregled uporov, štrajkov, političnih umorov, nemirov in političnih zločinov, ki so jih zakrivali španski marksisti po državnem udaru, ki je sledil februarским volitvam 1936. leta.

Bilanca obsega le dogodke od teh volitev, to se pravi od 16. februarja pa do 18. julija, to je do tistega dne, ko so se dvignili vsi pošteno misleči Španci. Pa že ta bilanca je zgovoren dokaz komunistične divjosti.

700.000 BREZPOSELNIH

V tem času je demisioniralo 65 ministrov, bilo je 26 ministrskih kriz, 17 političnih strank je ena za drugo prevzemala oblast. V Asturiji je izbruhnil upor in posledica je bila 2500 mrličev. Oviedo so zažgali, 200 cerkva pa porušili. Bilo je 9000 štrajkov, 114 časopisov je moralo prenehati, nad državo je bilo proglašeno obsedno stanje, po ulicah pa je taval 700.000 brezposelnih.

RAZDEJANJA IN POŽIGI

Kar se tiče nemirov, ki so se izvršili v dneh 16. februarja do 15. aprila, je podal natančno sliko v parlamentu Calvo Sotelo, voditelj monarhistov. V tem času — v dveh mesecih — je bilo razdejanih 72 javnih in zasebnih poslopij, 36 cerkva, 42 javnih ali zasebnih stavb je bilo požganih; ista usoda je zadela 106 cerkva. Generalnih štrajkov je bilo 11.

Ko je 16. junija 1936 C. Sotelo znova govoril, je sporočil, da je število požganih cerkva zraslo na 170. Znano je tudi, da je moral ta odločni in domoljubni Španec ta razkritja plačati z življenjem.

SAMO V MADRIDU 400.000 POMORJENIH

General Franco pa je v svojem govoru na Trgu zmage v Sevilli omenil, da je samo v Madridu na katerikoli način zgubilo življenje 400.000 ljudi, od teh 22.000 že v prvih treh tednih nacionalističnega odpora. Drugo veliko klanje je bilo v Madridu, ko se je po zavzetju Toleda general Franco nenadoma pojavil pred tem mestom.

V Barceloni so umorili 56.000 ljudi, v Matagi 8000. Dvanajst škofov, 12.000 katoliških duhovnikov in redovnikov je umrlo mučeniške smrti. 65% vseh oficirjev španske mornarice je bilo vrženih v morje.

GORJE NJIM, KI PADEJO POD SRP IN KLADIVO!

Gorje državi, ki se vojskuje, a stokrat gorje državi, ki jo vladata srp in kladivo. Prosimo Boga, da nas taka nesreča, kakršna je prenašal španski narod, ne bi nikdar zadela!

ZNAMENITI FILOZOFI O SHOLASTIKI

Sholastika je v logiki in etiki in enem delu metafizike razvila fineso in preciznost pojmov, kakršne stari niso poznali in ki je razvoj zdrave filozofije pospešila bolj, kot se misli.

CONDORCET, Vie de Turgot.
Citira: JOHN STUART MILL, Logic I.

*

Sholastikom se imajo moderni jeziki zahvaliti za vso preciznost in analitično fineso, kar jo imajo.

SIR W. HAMILTON,
Discussions in Philosophy.

ZGODBA O SESEKLJANEM VOLU

Naš vlak se je naenkrat ustavil sredi polja in, kakor delajo v tem primeru vsi ljudje, sem tudi jaz pogledal skozi okno.

Deset metrov od mene je stal vol in udobno prežvekoval. S telesnim počitkom se je družil — tako mislim vsaj jaz — duševni oddih: na njegovih očeh ni bilo opaziti nobenega razburjenja... Vse drugače seveda je bilo na naši strani, kjer je bilo več mojih potnih tovarišev vznemirjenih radi nepričakovane obstanka. Spraševali so se, ali se ni morda zgodila kaka nesreča.

Moj vol pa je bil zelo miren, tako miren, da bi ga človek zamenjal z onim volom, ki leži pod nogami svetega Luke na sliki, viseči nad preiskovalnim zdravniškim uradom v Lurdu.

Kaj neki si misli človek, ko stoji nasproti volu in je prisiljen ga gledati pol ure, in ki obenem ve, da ga zasanjana žival tudi gleda?

Vprašali so Fontenellea, kakšno pastirsko pesem zopet snuje... kajti dobili so ga, ko je opazoval čredo ovac.

»Po glavi mi gre, da izmed toliko reberc morda niti eno ne bo pravilno pečeno.«

*

Moje misli pa so bile nekoliko bolj filozofske.

Človek in vol sta se spogledala, je rekel Viktor Hugo. Ta položaj mi je navdahnul misli, ki sem jih potihoma naslavljal na žival:

»Ti nas gledaš tako mirno, uboga žival! In vendar imaš pred sabo sovražnika. Čez nekaj dni te bodo pojedli ti, ki stoji tukaj pred tabo, ali pa njihovi bratje.«

»Vi me ne boste pojedli,« mi odgovori zagonetna žival, »vi me ne boste mogli pojesti.«

»Ne bomo mogli pojesti? Toda jaz sam bi te mogel pojesti v primernem času. Koliko tehtaš? Šeststo kilogramov? Recimo, da ne bo pretiravanja, petsto devetdeset. Recimo, da pojem vsak dan dvesto gramov tebe ali pa tvojih sorodnikov. Ob koncu leta, ki ima dvesto pet in devetdeset dni, kajti kot dober kristjan odštejem sedemdeset postnih dni, bi pojedel devet in petdeset kilogramov. V desetih letih bi te sam pojedel cega, tebe ali toliko, kot ti tehtaš.«

»Ti me ne boš pojedel,« ponovi vol mirno v svojem mutastem jeziku. In ker se je vlak začel že premikati, je zaklical za mano razlog svojega izživljanja:

»Jaz sem prevelik in predebel... in ti imaš premajhna usta...«

*

Ali hočete vedeti konec zgodbe?

Evo je, kakor sem si jo jaz mislil medtem, ko je vlak skušal pridobiti izgubljeni čas in je sedaj strašil popotnike s svojo hitrostjo, ko jih je prej vznemirjal s svojim nenadnim obstankom.

Newyorški „campioni,“

Pred leti je nekaj preprostih delavcev začelo izdajati »Katoliškega delavca«. Niso se ustrašili nobenih ovir. Začeli so list širiti zlasti po komunističnih četrtih velest New Yorka, Bostona, Chicaga in še drugje.

Njihov trud ni ostal brez plačila. List ima danes naklado 100.000 izvodov in služi kot izborno sredstvo, da se budi v vrstah delavcev apostolski duh.

DELATI, NE SAMO GOVORITI!

Okoli tega lista se zbira idealna delavska armada. Jedro te armade, ki šteje samo v New Yorku že na tisoče članov, tvorijo borci (militanti) ali, kakor se sami imenujejo, campioni. Sami pravijo, da so KA za delavce, ki nočejo le govoriti, ampak v prvi vrsti delati. Postavili so si nalogo, socialne nauke Cerkve tako globoko doumeti, da jih bodo mogli razložiti najpreprostejšemu človeku.

Delo teh campionov je delo sedmih dni v tednu. Za Boga ne poznajo počitka, saj ga bodo prejeli v posmrtnem življenju. Liturgična obnova je njih podlaga in sv. maša opravilo, ki njihova srca žene k novim dejanjem. Jedrni člani hodijo vsak dan k sv. maši, ne da bi se za to z javno obljubo zavezali.

TO SO DELAVCI, KI STUDIRAJO!

Svojo versko in praktično izobrazbo prejemajo na tedenskih sestankih, kjer predavajo razni večji katoliški socialni strokovnjaki. Veliko se govori o liturgiji cerkvenega leta, o katoliškem socialnem nauku, o lastnini in obrestih, mnogo tudi o vojni in miru.

Poleg tega obiskujejo praktične tečaje, kako pridobivati delavce in kako vršiti propagando. Mnogo akademikov z različnih katoliških univerz se je tem delavcem pridružil in prežive počitnice v sredi delavskih naselbin.

Kriza marksizma v Franciji

Najvidnejši uspeh marksistov v Franciji zadnja leta je bil skupni nastop vseh levičarskih strank pod vodstvom komunistov v takozvani Ljudski fronti. Ta je prevzela oblast v državi z ministrskim predsednikom Blumom na čelu.

SOCIALISTI SO RAZBILI LJUDSKO FRONTO

Zdelo se je že, da bo Ljudska fronta vrgla francoski narod v naročje boljševizma, zlasti ko je

Ubogi vol je kmalu šel v mesnico. Šel je z isto hladnokrvnostjo: zakaj bi ga tisti, ki ga v mesnico peljejo, ubili, ko ga pa ne bodo mogli pojesti! Tudi oni imajo namreč premajhna usta.

Razsekali so ga na dve polovici in ti sta se pogovarjali takole:

»Ne bodo naju! Sva preveliki za njihova usta...«

Med tem so prihajale gospodinje po meso. Ledvice, rebra, stegna in drugi deli so šli z isto ravnodušnostjo v razne hiše in vsak izmed njih se je tolažil:

»Saj dobro vem, kako velika usta ima človek. Prevelik sem, človek me ne bo mogel pojesti.«

Ledvice so prišle na mizo. Dvanajst lačnih ust jih je poželjivo gledalo. Dvanajst krožnikov je sprejelo nase dvanajst delov. In vsak izmed teh delov se je kljub bližnji nevarnosti še vedno takole tolažil:

»Jaz sem prevelik za človeška usta! Ne bodo me pojedli.«

»Tvoj kos je prevelik, Ivanka,« pravi mama, »razreži ga!«

In Ivanka je pojedla majhen kosček velikega vola.

»To je pa za vas, oče,« nadaljuje gospodinja; »mislila sem tudi na vaše zobe.«

In stari oče vidi v svojem krožniku drug kos velikega vola, ki ga je kuharica nalašč zanj na drobno sesekljala. Pojedel ga je s čudovito lahkoto.

Tukaj se zgodba mojega vola konča.

*

Toda tukaj se začne morala te zgodbe.

Vi ste jo že uganili:

Človek poje lahko celega vola, toda le v koščkih.

Pri tem pravilu ni izjeme, razen zelo majhnih jedi... Ali moramo misliti, da so katoličani tako majhna jed?

Včasih se zdi, da so res jed. Toda majhna? ... To katoličani niso ne po številu ne po kakovosti. Saj jih je na milijone takih, ki hočejo živeti življenje katoličanov, ki nočejo pojesti nikogar, ki pa tudi ne puste, da bi jih drugi pojedli!

Neki antiklerikalni poslanec mi je rekel nekoč:

»Vi ne pustite, da bi vas mi napadali. Braniti pa se ne znate!«

Torej, branimo se!

Kako?

Poslušajmo nauk, ki nam ga daje vol:

Človek poje lahko celega vola, toda le v koščkih!

Če smo mi združeni, nas sovražnik ne bo premagal.

Spomnimo se svetovne vojne. Takrat so se v francoskih strelskih jarkih borile štiri armade štirih velikih sil Amerike, Anglije, Francije, Italije.

Dokler so se vse štiri silne armade vodile sicer za isti cilj, toda vsaka po svoji glavi in z različno taktiko, je zmagoval sovražnik. Ko pa se je dosegla enotnost v akciji, ko je obveljalo načelo enotnega vodstva, je bila zmaga dobljena.

Tako bo tudi pri nas, če mi to hočemo.

Če bo Katoliška akcija le ena in enotna, bomo nasproti onim, ki bi nas radi pojedli, res prevelikanski kos, ob katerem se bo sovražnik razbil.

In naši sovražniki ne bodo več žrli »na drobno sesekljanih« katoličanov.

(E. Duplessy.)

Kajenje krajša življenje

Bostonski univerzitetni profesor dr. Reymond Pearl je študiral vpliv kajenja na dolgotrajno življenje. Zbral je statistične podatke, po katerih je dognal, koliko tridesetletnikov dočaka šestdeseto leto življenja med nekadilci, koliko med zmernimi kadilci in koliko med strastnimi kadilci. Dobil je sledeče rezultate:

60. leto jih uka:

od 100.000 nekadilcev	66.564,
od 100.000 zmernih kadilcev	61.911,
od 100.000 strastnih kadilcev	46.226.

Vsi veliki preroki in klicarji božji so prišli iz tirote, iz puščave, iz samote. Ni jih oblikovalo življenje med svetom, marveč molitev, premišljevanje, pogovor z Bogom.

Donders.

Molk in upanje bosta vaša moč.

Izaija.

Lepo govoriti je umetnost. A za njo je največja na svetu — molčati znati.

Lacordaire.

v sosednji Španiji izbruhnila revolucija. Toda končno je vendarle zmagal zdravi razum. Prvi so odstopili od Ljudske fronte radikalni socialisti. Sledili so jim le-tos ob koncu maja socialisti, ki so na strankinem kongresu v Nantesu z ogromno večino 5490 glasov proti 1771 izglasovali predlog, ki je storil konec zvezi s komunisti. S tem je bila Ljudska fronta dokončno razbita in Francija rešena strašne more, ki je ležala nad njo več kot dve leti.

TODA MARKSIZEM GRE ZDAJ V KRIZO

Toda socialistični kongres v Nantesu nam kaže nekaj več kakor samo poraz prvaka socialistične stranke Bluma. Kaže nam splošno krizo marksizma. Francoski socializem se je namreč po neuspehu Ljudske fronte naenkrat znašel izven svojega smotra, iztirjen, v nemoči. Po eni strani mu grozi propaganda komunistične stranke, ki ga skuša podminirati in asimilirati, po drugi strani pa je prisiljen, če se hoče izogniti komunistični nevarnosti, da pretrga z njimi vse zveze, izpremeni svoj program in si izbere nove metode, — ali pa, da kot zastarel izgine iz javnega življenja.

Kongres v Nantesu nam pove, da si je francoski socializem izbral pot iskanja novih metod. To pa pomeni, da se je odločil za — krizo.

IN TA KRIZA BO PREŠLA NA TOTALITARNE REŽIME

Ker je francoski socializem nekak vzor socialističnemu gibanju tudi pri drugih narodih, ne bomo napačno sklepali, da bo imela ta kriza slabe posledice tudi v drugih državah.

Stare stranke se trgajo in rušijo, ker so nesposobne za novi čas in nove naloge. Tudi razni totalitarni pokreti, ki so mnogo bistvenega prevzeli od socialističnega gibanja, bodo sedaj začutili velike vrzeli v svojem programu, ki bo v marsikateri točki izgubil svoj »raison d'être«. Vse to bo vedlo le še v večjo zmešnjavo, v razbitje, ki je lastnost našega časa.

Toda to je tudi znamenje, ki napoveduje novi red.

Odg. urednik: Ciril Kovač (Ljubljana). Izdaja konzorcij (J. Prešeren, Ljubljana). Tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (A. Trontelj).